

CAPÍTOL 1

En Pere Saputo visita diversos pobles i es troba amb una sorpresa al tornar a Almudèvar

Brauli Foz:

- Què important és conèixer la nostra història!
La història ens explica coses meravelloses
que han passat fa molt de temps
i **ens recorda els nostres orígens.**

M'agrada recordar
els bons temps dels nostres pobles:
quan Aragó era un regne que tenia molt de poder!
Imagino com era la vida en el passat.
I m'encanta llegir sobre els **herois**,
reis, reines i **llegendes** d' Aragó.

En Pere Saputo també volia conèixer la història d' Aragó.
Per això, va decidir anar a conèixer els pobles més famosos
de la província d' Osca.

En Pere va començar visitant els **antics castells cristians.**
Primer va ser al castell de Marcoll,
després va visitar el de Loarre i Montaragó
i va acabar al poble de Alquèssar.

En Pere Saputo va estar a Alquèssar fa temps,
Amb els seus amics de **l' estudiantina.**
Però aquella vegada va estar tocant música i divertint-se.
Ara tornava per a conèixer la història d'aquesta famosa **vila.**

Aquesta frase significa
que conèixer la història
del lloc on hem nascut,
o de la nostra família,
ens pot ajudar a
entendre coses que
ocorren a l'actualitat.

Els **herois i heroïnes**
són persones
admirades per haver fet
una cosa bona i valenta.

Una **llegenda** és una
història antiga que
explica coses que van
passar de veritat i altres
coses inventades.

L'estudiantina és una
agrupació d'estudiants
de la universitat que es
vesteixen amb vestits i
es dediquen a cantar i
tocar instruments
mentre viatgen.
Estudiaven durant uns
mesos i recorrien pobles
tocant música i fent
espectacles durant
altres mesos.

Als pobles importants a
l' Edat Mitjana se'n deia
viles.

En Pere va passejar per Alquèssar gaudint de les coses del poble. Va entrar a l' església per a veure les seves pintures i va veure que hi havia una **oposició**. L' oposició era per a treballar de violinista. Només hi havia una plaça pel lloc de treball.

Hi havia 6 homes que sabien tocar el violí i tots volien quedar-se amb el lloc. En Pere va escoltar tocar el violí a tots els homes. Ell tocava el violí millor que qualsevol d' ells. Li venien ganes d'agafar el violí per a tocar davant de tots i demostrar que ell tocava millor. Però no ho va fer. No volia ser **vanitós**.

Quan tots van acabar de tocar, el jurat va triar a un dels homes com a guanyador. En Pere pensava que el violinista guanyador havia tocat el violí pitjor que els altres.

Més tard, **en Pere es va assabentar d' una cosa: una dona rica havia insistit molt al jurat perquè guanyés aquell home.**

En Pere estava enfadat amb el resultat de la prova.

Una **oposició** és una prova que valora un jurat i que es fa per aconseguir un lloc de treball.

Una **persona vanitosa** és una persona que es creu millor que les altres i li agrada ser el centre d'atenció.

Aquesta frase vol dir que en Pere es va assabentar de que una dona amb molts diners convenç al jurat perquè guanyi l'home que ella volia. Això significa que el jurat no tria al violinista guanyador per la seva habilitat amb el violí, si no per a fer-li un favor a la dona rica.

Pere Saputo:

- Les oposicions són una mentida!
Aquesta prova no serveix per a res
perquè la dona rica ha triat al guanyador.
Al final, les **faldilles treuen barbes.**

En Pere va sortir enfadat de la església,
però se li va passar de seguida al veure la **Serra de Guara.**
Sempre havia volgut pujar al **cim**
d'una d'aquelles muntanyes.
Així que va a pujar per la muntanya.
Quan estava en el més alt,
es va quedar encantat amb el que veia:
els pobles del **Somontà.**

Pere Saputo:

- Això és el paradís!
Algú coneix algun lloc més bonic que aquest?
La persona que el conegui, que m'ho digui.

Al capdamunt de la muntanya,
En Pere es va girar cap a Almudèvar.
Allà, sol, va alçar la mà i la va moure saludant.
Imaginava a la seva mare, a la seva padrina i a la seva filla Rosa,
i a la seva estimada Eulàlia mentre saludava.
Després, va tornar a baixar a Alquèssar
i abans d'anar-se, va visitar el castell.

Aquesta expressió vol dir que les dones atractives utilitzen el seu aspecte per a manipular les decisions dels homes. És una expressió semblant a "més llença mossa que sogra" o "llencen més dos pits que dues carretes". Són expressions masculistes.

Al **cim** d'una muntanya és la zona més alta. És el pic de la muntanya.

En Pere fa una pregunta retòrica; és a dir, una pregunta que no fa falta contestar. En aquest cas, aquesta pregunta significa que el Somontà i la Serra de Guara a Pere li semblen els llocs més bonics en el món.

Va arribar a **Aínsa** i es va quedar sorprès per la seva plaça principal.

A en Pere li va semblar una plaça molt bonica i impressionant.

Més tard va anar al **monestir de Sant Victorià**

i va visitar l' **antiga cova del sant.**

Va decidir llavors anar a Jaca

per a veure el **monestir de Sant Joan de la Penya,**

que es trobava a prop.

En Pere mostrava molt de respecte en el monestir perquè estaven enterrats diversos reis i nobles d' Aragó.

Va sentir una **esgarrifança** en recordar la llegenda del monestir.

Se li van posar els cabells de punta.

La llegenda deia el següent:

Una **esgarrifança** és una sensació de fred que sentim de forma sobtada.

Dos homes estaven caçant amb els seus cavalls al capdamunt de la **Muntanya Pano.**

Un dels caçadors va veure un animal.

Va córrer ràpid amb el seu cavall per a caçar-lo.

Justament quan estava a punt d'agafar a l'animal, el cavaller i el seu cavall van caure per un precipici.

L' altre caçador va pensar que el seu company s' havia mort.

Però el caçador que va caure pel precipici va aparèixer viu, muntat a sobre del seu cavall.

Estaven drets sobre la cova que cobria el monestir.

Els dos caçadors van pensar que era un **miracle**.

Des de llavors, van decidir viure en el monestir, allunyats de la societat, sense riqueses i van lliurar la seva vida a Déu.

El monestir estava abandonat i en mal estat, però en Pere sabia que fa anys va ser un lloc important.

Pere Saputo:

- Quina llàstima veure el monestir així!
Buit, sense gent, ni riqueses...
Encara que, es clar, els monjos no necessiten riqueses.

La riquesa allunya a les persones de Déu i del món.

Quan va sortir del monestir es va dirigir a la **muntanya Oroel**.

Al cim de la muntanya va respirar aire molt profund i va baixar fins el **camí reial** per a tornar a Almudèvar.

Però abans d'arribar a casa seva, va passar pel poble de Riglos per veure els **Malls**.

En Pere va pujar a un dels Malls i va escriure amb un ganivet el seu nom en la roca. Després va baixar al camí una altra vegada i va seguir caminar fins a seva casa.

Un **miracle** és alguna cosa extraordinària que sorprèn i no se sap molt bé per què ha ocorregut.

Els caçadors decideixen passar la resta de la seva vida en el monestir perquè creuen que Déu els ha salvat. És la forma que tenen d'agrair el miracle de salvar-los la vida.

En aquesta frase, en Pere vol dir que les persones religioses que només busquen diners, no són persones creients de veritat.

Als pocs metres d' arribar a Almudèvar,
en Pere va escoltar moltes veus cridant.
Va començar a córrer per a veure el que passava.
Els crits s' escoltaven a prop de la plaça de la església.
Quan en Pere va arribar a la plaça es va quedar **bocabadat**.

Quedar-se **bocabadat**
és quedar-se amb la
boca oberta,
impressionat i sorprès.

La torre de l' església estava torta
i els veïns i veïnes d'Almudèvar
intentaven posar-la recta.
Tiraven d'una corda molt llarga
que havien lligat a la torre
i que passava per damunt de cases i camps.

Una veïna va veure a en Pere Saputo entrar a la plaça
i va dir en veu alta:

Veïna d' Almudèvar:

- Pere Saputo!
Tu sabràs com resoldre aquest desastre!
Vine a ajudar-nos.

La gent d' Almudèvar es va alegrar al veure a en Pere.
Tots pensaven que ell anava a solucionar el problema.
En Pere havia demostrat ser molt llest i **hàbil**.

Una **persona hàbil** és
una persona amb
moltes capacitats per a
fer coses bé.

Pere Saputo:

- Què ha passat?
Per què està la torre inclinada?

Veïna d' Almudèvar:

- Ahir va caure un llamp a la torre de l' església.
L' impacte del llamp va deixar la torre així,
inclinada cap a un costat.
Estem intentant posar-la **tesa**.

En Pere Saputo **no sabia si riure o plorar**.

El que volien fer els seus veïns i veïnes
era un **disbarat**.

És impossible posar recta una torre
tirant d' una corda.

Però no va dir res i així ningú es sentiria ximple o ximpleta.

A en Pere se li va ocórrer un pla per a acabar amb el disbarat.

Pere Saputo:

- Veïns i veïnes d' Almudèvar!
Vaig a intentar posar recta la torre de l' església.
Però necessitaré més cordes.

La gent d' Almudèvar va anar a per més cordes.

En Pere va començar a lligar-les totes a la corda principal
que estava lligada a la torre.

D' aquesta manera hi havia quatre cordes per tirar.

Tesa és el mateix que
recta.

Aquesta expressió s'
utilitza quan alguna et
sorpren i no saps com
reaccionar o actuar.

Un **disbarat** és dir o fer
alguna cosa absurda o
sense sentit. És el
mateix que una tonteria
o bogeria.

Pere Saputo:

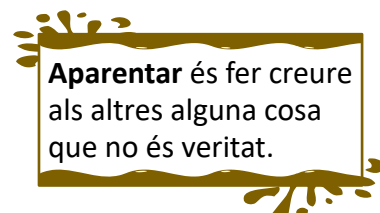
- Amb quatre cordes podem tirar més persones.
Anem a fer 4 grups de persones
per a tirar de cada corda.
Quan jo us avisi tireu cap enrere tots a la vegada.

Però abans, vaig a pujar a la torre.

Crec que la corda principal està mal lligada.

En Pere va pujar a la teulada de l' església
i es va apropar a la corda que envoltava la torre.

En Pere **aparentava** que la revisava,
però va treure una navalla i va començar a tallar la corda.
Va deixar la corda a punt de trencar-se.

En Pere volia que la corda es trenqués
quan la gent tirés d' ella.

Així acabaria amb aquest disbarat.

Pere Saputo:

- Eah! Tirem a la vegada quan compti tres.
Un!
Dos!
I tres!

Els veïns i veïnes van començar a tirar.

La corda es va trencar

i totes les persones van caure amb el cul a terra.

El terra estava humit i mullat
perquè el dia anterior hi havia plogut molt.
Es va formar un clot molt gran i profund.
La gent va trigar molt en aixecar-se
i llevar-se el **llot** del cos.

Va començar a ploure molt
i totes les persones es van anar de la plaça.
Va seguir plovent tot el dia i la nit.

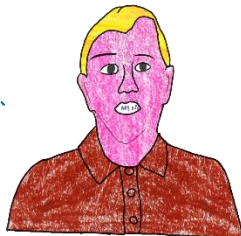
Al dia següent, l' aigua de la pluja
es va acumular en el clot del terra.
S' havia creat una bella bassa.

La gent d' Almudévar va anomenar a aquell lloc així:
la bassa de la culada.

El **llot** és fang líquid que
es forma al terra en el
que ha caigut aigua.

Culada s' utilitza per a
recordar que la bassa
es va crear quan tota la
gent d' Almudévar es va
caure amb el cul al
terra.

INFORMACIÓ D' EN JOSEP LLUÍS:

A la província d' Osca hi havia molts **castells construïts pels cristians.**

El castell de Marcoll es troba a Sarsamarcoll i només es pot veure una torre. La resta del castell s' ha destruït amb el pas dels anys. El castell de Montaragó l' estan reparant i es troba a prop de Quicena. El de Loarre és el que es troba en millors condicions. El castell d' Alquèssar va ser construït pels musulmans i anys més tard el van conquerir els cristians.

La **Serra de Guara** son diverses muntanyes que es troben abans dels Pirineus a la província d' Osca.

Somontà de Barbastre és una comarca de la província d' Osca que agrupa 29 pobles. La seva capital és Barbastre.

Aínsa era la capital de la comarca del Sobrarb a l' època del escriptor Brauli Foz.

El **monestir de Sant Victorià** es considera el monestir més antic conservat a tota Espanya. Va ser un lloc molt important per a la religió cristiana a l' Edat Mitjana. Al monestir de Sant Victorià estan enterrats els reis Gonçal i Ènec Aritz. Van ser reis de les comarques de la Ribargorça i Sobrarb.

Actualment l' **antiga cova del sant** es pot visitar i es diu Espelunga de Sant Victorià. Espelunga és la paraula cova en aragonès.

La història del **monestir de Sant Joan de La Peña** comença amb un home anomenat Joan d' Atarès. Era un home ric que decideix construir una ermita en una cova de la Muntanya Pano en honor a Sant Joan Baptista.

En aquest monestir estan enterrats els reis Ramir primer, Sanç Ramires i Pere primer.

El **Mont Pano** és la muntanya on es troba el Monestir de Sant Joan de la Peña, a prop de Jaca.

El **mont Oroel** és una muntanya que se situa davant de la ciutat de Jaca.

El **camí reial** era el recorregut principal pel qual circulaven les persones per anar d' unes ciutats a unes altres.

Els **Malls de Riglos** son un conjunt de roques de molta altura. Semblen columnes que surten del terra. Els malls més importants es diuen : El Puro, Mall Pisó, Mall Visera i Mall Firé.